

Transnational Marriage between German Men and Thai Women: Socio-cultural Adaptation

*Rataporn de Jong*¹

Abstract

This study as the representation of changing to life of Thai women in Germany includes adapting and learning to continue their life in German society and culture. Therefore to present the phenomena about life of Thai Ethnic group abroad in the dimension of minority group status objectives are to study issues of Ethnography about changing in life of Thai immigrant women in Germany through transnational marriage and the problems of life and adaptation as the minority status in social and cultural context that is different from Thai social and cultural.

The results show that transnational marriages of Thai women and German men could comprehend by the analysis links to world economic system and the status of being marginal people in Thai society. In a new society Thai women become a minority group thus they have to adapt to the new society and culture. Therefore cultural learning is as the strategy of adaptation to live a majority group.

Keywords: Transnational Marriage, Cross-Cultural Marriage, Transnational Migration

¹ Lecturer, Dr., Department of Thai and ASEAN Studies, Faculty of International Studies, Prince of Songkla University. rataporn.p@phuket.psu.ac.th

การแต่งงานข้ามชาติระหว่างชายเยอรมันกับหญิงไทย : การปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรม

ดร. รตพร เดอะ ยง²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ต้องการจะแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับวิถีชีวิตของผู้หญิงไทยในประเทศเยอรมนี รวมทั้งการปรับตัวและการเรียนรู้ในการดำรงชีวิตของผู้หญิงไทยในสังคมวัฒนธรรมเยอรมัน เพื่อนำเสนอถึงปรากฏการณ์วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยในต่างแดน ในมิติฐานชน กลุ่มน้อย (Minority group) โดยมีวัตถุประสงค์ การศึกษาเกี่ยวกับประเด็นชาติพันธุ์วิทยา (Ethnology) ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงที่เกิด ขึ้นกับวิถีการดำเนินชีวิตของผู้หญิงไทยที่อพยพผ่านการแต่งงานข้ามชาติ (Transnational Marriage) ปัญหาการดำเนินชีวิตและการปรับตัวในฐานะชนกลุ่มน้อยในประเทศเยอรมนีที่มีบริบททางสังคมวัฒนธรรมแตกต่างกับสังคมวัฒนธรรมไทย

ผลการศึกษาพบว่า การแต่งงานข้ามชาติระหว่างหญิงไทยกับชายชาวเยอรมันส่วนหนึ่งสามารถทำความเข้าใจได้โดยการวิเคราะห์เชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจโลก (World Economic System) และการเป็นคนชายขอบ (Marginal People) ในสังคมไทย ทั้งนี้ในสังคมใหม่ผู้หญิงไทยกลายเป็นชนกลุ่มน้อย (Minority Group) ดังนั้นการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมจึงเป็นเสมือนกลยุทธ์การปรับตัวในสังคมใหม่เพื่อการอยู่ร่วมกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นชนกลุ่มใหญ่ (Majority Group)

คำสำคัญ : การแต่งงานข้ามชาติ การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม การอพยพข้ามชาติ

² อาจารย์ ดร. สาขาวิชาไทยและอาเซียนศึกษา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
rataporn.p@phuket.psu.ac.th

บทนำ

การแต่งงานข้ามชาติ (Transnational Marriage) เป็นปรากฏการณ์ที่แสดงให้เห็นในอีกมิติหนึ่งของภาวะข้ามชาติและในที่ยังเกี่ยวข้องกับ การอพยพข้ามชาติของคู่สมรส ถ้ากล่าวถึงการอพยพในประเทศสังคมนิยม กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเอเชียที่เป็นชนกลุ่มน้อยซึ่งอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศนี้ เช่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย จีน ญี่ปุ่น เวียดนามและไทย เป็นต้น สำหรับกลุ่มคนไทยจากข้อมูลสถิติล่าสุดในปี พ.ศ. 2551 ของ สถานกงสุลใหญ่ ณ นครแฟรงก์เฟิร์ต พบว่า มีจำนวนทั้งหมด 54,580 คน เป็นชายไทยจำนวน 7,550 คน เป็นหญิงไทยจำนวน 47,030 คน จากข้อมูลดังกล่าวเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า คนไทยส่วนใหญ่ที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศเยอรมนีเป็นผู้หญิง ดังนั้น จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่า อะไรเป็นสาเหตุของการอพยพ เอกสารหลายฉบับที่กล่าวถึงการอพยพของผู้หญิงจากประเทศกำลังพัฒนาไปประเทศที่พัฒนาแล้ว ดังเช่น งาน ของ Kathryn Robinson (1996), Babara Franze (2003), Mirjana Morokvasic (2004) และ Jean Gossen (1976) แสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงอพยพมีภูมิหลังที่หลากหลายและมีเหตุผลต่างๆ ของการอพยพ ไปสู่ประเทศพัฒนาแล้ว เช่น ความต้องการอยู่กับครอบครัว การหางานทำ การอยู่กับคู่สมรส การลี้ภัยทางการเมืองและเพื่อการศึกษา

สำหรับกลุ่มผู้หญิงไทยที่มีการอพยพของการเข้าสู่ประเทศเยอรมนี เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีจำนวนของผู้หญิงไทยเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้ จากข้อมูลทางสถิติของสถานกงสุลใหญ่ ณ นครแฟรงก์เฟิร์ต ปี พ.ศ. 2545 มีหญิงไทยจำนวน 38,636 คน ปี พ.ศ. 2546 มีจำนวน 41,351 คน ปี พ.ศ. 2547 มีจำนวน 42,734 คน ส่วนข้อมูลในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2548 ถึงปี พ.ศ. 2550 ไม่ปรากฏสถิติ แต่ปี พ.ศ. 2551 มีจำนวน 47,030 คน จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่า ปัจจัยหรือสาเหตุใดที่ทำให้ผู้หญิงไทยตัดสินใจอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศเยอรมนี โดยเฉพาะ การอพยพที่อาศัยการแต่งงานเป็นหนทางในการเข้ามาอยู่ประเทศเยอรมนี ในฐานะคนพลัดถิ่นผู้หญิงไทยเหล่านี้ต้องเผชิญกับวัฒนธรรมที่แตกต่างจาก วัฒนธรรมดั้งเดิมที่ติดตัวมา การอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศเยอรมนีของผู้หญิง ไทยเป็นปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจในแง่ที่ว่าผู้หญิงที่ต้องเผชิญกับ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตในสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมใหม่ และต้องเปลี่ยนสถานภาพจากความเป็นชนกลุ่มใหญ่ (Majority Group) มาเป็น ชนกลุ่มน้อย (Minority Group) ภายใต้สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม

ของสังคมใหม่ ผู้หญิงไทยได้ปรับตัวและเรียนรู้การดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมวัฒนธรรมประเทศเยอรมนีอย่างไรเป็นประเด็นสำคัญของบทความนี้

บทความวิจัยเรื่องนี้ต้องการแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับวิถีชีวิตของผู้หญิงไทย รวมทั้งกระบวนการปรับตัวและเรียนรู้ต่อการดำรงชีวิตของผู้หญิงไทยในสังคมวัฒนธรรมเยอรมนี ในแง่ของการเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยที่เป็นชนกลุ่มน้อยในสังคมเยอรมนี ดังนั้นวัตถุประสงค์การวิจัยก็เพื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับวิถีการดำเนินชีวิตของผู้หญิงไทยที่อพยพผ่านการแต่งงานกับชายชาวเยอรมันและอาศัยอยู่ในประเทศเยอรมนี และเพื่อศึกษาถึงปัญหาและการปรับตัวของผู้หญิงไทยเกี่ยวกับการใช้ชีวิตอยู่ในบริบทสังคมวัฒนธรรมเยอรมัน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Ethnography) เป็นเครื่องมือสำคัญของการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการค้นคว้าหาข้อเท็จจริงในปรากฏการณ์ครั้งนี้ โดยผู้วิจัยได้เลือกทำการศึกษากลุ่มผู้หญิงไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศเยอรมนีเขตเมืองไฮเดลเบิร์ก (Heidelberg) และแฟรงก์เฟิร์ต (Frankfurt am Main) ทั้งสองเมืองนี้อยู่ในเขตการดูแลของสถานกงสุลใหญ่ ณ นคร แฟรงก์เฟิร์ต สภาพทั่วไปของเมืองไฮเดลเบิร์กเป็นเมืองมหาวิทยาลัย ส่วนแฟรงก์เฟิร์ตเป็นมหานครที่ใหญ่เป็นอันดับสองของประเทศและเป็นที่ตั้งของตลาดหุ้นในประเทศเยอรมนี อีกทั้งเป็นศูนย์กลางทางธุรกิจระหว่างประเทศ การเงิน วัฒนธรรม ความบันเทิง การศึกษา การท่องเที่ยวและการขนส่ง ผู้วิจัยได้ทำการค้นหาและติดตามกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มผู้หญิงไทยระหว่างปี พ.ศ. 2550 ถึง ปี พ.ศ. 2556 โดยใช้วิธีการ สุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอลล์ (Snowball Sampling) ซึ่งกลุ่มผู้หญิงไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนั้น ในเบื้องต้นผู้วิจัยสืบค้นหาผู้หญิงไทยจากการแนะนำของคนไทย โดยผู้วิจัยได้ทำความรู้จักทั้งในเมืองไฮเดลเบิร์กและแฟรงก์เฟิร์ตเพื่อให้ได้ ข้อมูลทั่วไปที่ทำให้สามารถมองเห็นภาพรวมชีวิตของผู้หญิงไทยโดยทั่วไป หลังจากนั้นจึงได้เจาะจงทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 24 ราย เพื่อทำการศึกษาแบบเจาะลึก โดยเลือกรายที่สมัครใจและให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ และการสังเกตชีวิตในแง่มุมต่างๆ นอกจากจะทำการเก็บข้อมูลกลุ่มผู้หญิงไทยกลุ่มหลักแล้ว ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพื่อน สามี ลูก พ่อ

แม้ ญาติพี่น้องที่อาศัยอยู่ที่ประเทศเยอรมนีด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน และเข้าใจปรากฏการณ์ได้อย่างลึกซึ้ง สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) กล่าวคือ ผู้วิจัยได้เข้าไปทำการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของผู้หญิงไทยในประเทศเยอรมนี เช่น ในงานพบปะสังสรรค์ระหว่างผู้หญิงไทย และสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมภายในสถานที่ทำงานของผู้หญิงไทย เช่น การใช้บริการในร้านอาหารไทย และร้านอาหารเอเชียที่คนไทยทำงานเป็นต้น วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมนี้ทำให้ผู้วิจัยสามารถสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างได้อย่างเป็นธรรมชาติ นอกจากนี้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จะเป็นการเก็บข้อมูลในระดับที่เจาะลึกเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ภูมิหลังของผู้หญิงไทยในแต่ละราย รวมทั้งข้อมูลอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เมื่อสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้เพียงพอต่อการศึกษาแล้ว จึงทำการตรวจสอบ ข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) พร้อมทั้งนำ มาจัดกลุ่มข้อมูลตามเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา

จากการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้หญิงไทยจำนวน 24 ราย พบว่าส่วนใหญ่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยจำแนกตามภาคต่างๆ ได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนผู้หญิงไทยแบ่งตามเขตพื้นที่

เขตพื้นที่	จำนวน (ราย)
ภาคเหนือ	2
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	17
ภาคกลาง	4
ภาคใต้	1
รวม	24

1. การแต่งงานวิธีการอพยพ

ลักษณะของการหาคู่แล้วแต่งงานกับชายชาวเยอรมันสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ

1) หญิงไทยได้พบกับชายชาวเยอรมันในประเทศไทยแล้วแต่งงานกัน

2) การมีคนรู้จักติดต่อแนะนำชายชาวเยอรมันให้ เช่น จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในกรณีของ **ป้าศรี** ที่เป็นชาวเชียงใหม่ ก่อนจะมาอยู่ที่ประเทศเยอรมนี **ป้าศรี** มีอาชีพขายส้มตำอยู่ในหมู่บ้าน ในขณะนั้น **ป้าศรี** มีลูก 2 คน จากสามีที่เลิกกัน ต่อมาเมื่อป้าศรีได้รับการติดต่อทางจดหมายจากเพื่อนที่อยู่ประเทศเยอรมนีว่ามีชายชาวเยอรมันต้องการที่จะแต่งงานกับผู้หญิงไทยด้วยความยากจน **ป้าศรี** จึงตัดสินใจเดินทางไปประเทศเยอรมนี โดยหวังว่าจะเป็นโอกาสที่ทำให้มีชีวิตที่ดีขึ้น ในที่สุด **ป้าศรี** ได้แต่งงานกับชายชาวเยอรมันสามีชาวเยอรมันของป้าศรีมีฐานะค่อนข้างดี จึงลงทุนเปิดร้านอาหารไทยให้ **ป้าศรี** เมื่ออยู่ประเทศเยอรมนีได้ระยะหนึ่ง **ป้าศรี** จึงนำลูกทั้ง 2 คนมาอยู่ด้วยร้านอาหารไทยของป้าศรีดำเนินกิจการไปได้ดีมาก มีลูกค้าอุดหนุนมากมายเงินที่หาได้ **ป้าศรี** ก็นำมาซื้อที่ดินพร้อมทั้งสร้างบ้านไว้ที่ประเทศไทย พอสามีเสียชีวิต **ป้าศรี** ก็ได้รับมรดกเป็นบ้านและเงินมากพอสมควร ดังนั้นในกรณีของ **ป้าศรี** ถือได้ว่าเป็นผู้หญิงไทยที่ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนเองคาดหวังคือ การมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ชีวิตของ **ป้าศรี** ต้องพลิกผันกลับมาใช้ชีวิตอยู่ที่ประเทศไทยอีกครั้ง เนื่องจาก **ป้าศรี** เลี่ยงการจ่ายภาษีที่เยอรมนี ทำให้หน่วยงานของรัฐตรวจสอบและบุกไปจับกุมตัวพร้อมกับยึดทรัพย์สิน แต่ในช่วงก่อนหน้านั้น **ป้าศรี** ก็กลับมาประเทศไทยเสียก่อน จึงทำให้ไม่ถูกจับกุมตัว แต่ **ป้าศรี** ก็ไม่สามารถกลับไปประเทศเยอรมนีได้อีก ถึงแม้ว่าต้องกลับมาใช้ชีวิตอยู่ที่ประเทศไทยแต่ **ป้าศรี** ก็มีบ้านและที่ดินซึ่งซื้อเก็บสะสมไว้แล้ว ส่วนลูกๆ ของ **ป้าศรี** ยังคงอยู่ที่ประเทศเยอรมนีและเปิดร้านอาหารขึ้นใหม่อีกครั้ง การเป็นเมียส่งทางจดหมายนี้นับว่าเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงที่ยังไม่มีการติดต่อสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต การติดต่อทำความรู้จักระหว่างหญิงไทยและชายชาวเยอรมันจึงมีการติดต่อกันโดยไม่ต้องผ่านทางสื่อออนไลน์

3) การเดินทางไปประเทศเยอรมนีเพื่อหาชายชาวเยอรมันแต่งงาน เช่น ในกรณีของ “พร” ซึ่งมีเพื่อนแต่งงานกับชายชาวเยอรมันและอยู่ที่ประเทศเยอรมนี **พร** เล่าว่า เพื่อนได้เดินเรื่องทำหนังสือเชิญเพื่อให้ **พร** สามารถขอวีซ่าประเภทเยี่ยมเยียนได้ โดย **พร** สามารถอยู่ในประเทศเยอรมนีได้ 3 เดือน ขณะที่อยู่เยอรมนี **พร** ทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟในร้านอาหาร พร้อมกับการพยายามทำความรู้จักกับชายชาวเยอรมันด้วย เมื่อครบสามเดือน **พร** ต้องกลับประเทศไทย โดยก่อนกลับ **พร** จะขอให้คนรู้จักช่วยทำหนังสือเชิญประเภทเยี่ยมเยียนให้เธอเพื่อที่ **พร** จะได้ขอวีซ่ากลับไปเยอรมนีอีกครั้ง จนกว่าจะสามารถหาชายชาวเยอรมัน

แต่งงานได้แล้วจึงขอวีซ่าเพื่ออยู่กับสามี

4) การได้รู้จักชายชาวเยอรมันผ่านทางอินเทอร์เน็ต วิธีนี้ทำให้มีโอกาสได้รู้จักกับผู้ชายได้หลายๆ คน ซึ่งทำให้มีโอกาสในการเลือกมากขึ้น

กลุ่มผู้หญิงไทยที่แต่งงานกับชายชาวเยอรมันสามารถจำแนกออกได้ เป็นกลุ่มผู้หญิงที่เป็นชนชั้นกลาง ที่พบกับคู่ครองจากการไปศึกษาต่อในประเทศเยอรมนี หรือทำงานที่เกี่ยวกับชาวเยอรมนี เช่น **แต่**เดินทางมาเรียนหนังสือ และได้รู้จักกับชายชาวเยอรมันจนแต่งงานกัน แต่ก็อยู่กันได้ 2 ปีกว่าจึงหย่า อย่างไรก็ตาม **แต่**ยังคงคบหากับชายชาวเยอรมันอื่นๆ เพื่อเป็นผู้อุปถัมภ์ทางการเงินในบางครั้ง ก็ช่วยเรื่องการขอวีซ่าเพื่ออยู่ต่อในประเทศเยอรมนี เพราะหลังจากเรียนจบ **แต่**ไม่ต้องการกลับประเทศไทย ส่วนผู้หญิงอีกกลุ่มหนึ่งที่แต่งงานกับชาวเยอรมัน จะเป็นกลุ่มผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับอาชีพที่เกี่ยวกับการบริการและมีพื้นฐานมาจากชนบท

การแต่งงานระหว่างชายชาวเยอรมันกับผู้หญิงไทยเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นซึ่งแสดงให้เห็นส่วนหนึ่งของการเคลื่อนย้ายของหญิงไทยในระดับโลก อีกนัยหนึ่งแสดงให้เห็นการอพยพของผู้หญิงเอเชียที่อพยพไปประเทศเยอรมนี ซึ่งในที่นี้นอกจากผู้หญิงไทยแล้วยังพบว่า มีผู้หญิงประเทศฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย ศรีลังกา เวียดนาม ลาว เป็นต้น รูปแบบการแต่งงานระหว่างหญิงไทยกับชายชาวเยอรมันนี้ แสดงให้เห็นถึงรูปแบบของผู้หญิงที่จากประเทศที่มีการพัฒนาน้อยกว่าแต่งงานกับชายจากประเทศที่มีความร่ำรวยกว่า และมีความเป็นประเทศอุตสาหกรรมมากกว่า การแต่งงานกับชายชาวเยอรมันนี้ทำให้หญิงไทยได้อพยพไปอยู่ในประเทศที่มีสังคมเศรษฐกิจที่อยู่ในระดับขั้นต้นๆ ของโลก มีระบบสาธารณสุขและสวัสดิการ สังคมที่ดีกว่า

การเป็นเมียสังทางจดหมายเป็นรูปแบบการหาคู่ที่มีความเสี่ยงสูง เนื่องจากทั้งหญิงชาวไทยและชายชาวเยอรมันไม่เคยพบปะแบบเผชิญหน้ากันมาก่อน (Face to Face) ส่วนการแต่งงานที่เกิดจากการที่ผู้หญิงไทยได้พบกับชายชาวเยอรมันในประเทศไทยแล้วจึงมาแต่งงานกัน ก็มีความเสี่ยงเช่นกัน ในกรณีที่ได้ทำความรู้จักกันเสียใจกันได้ไม่นานแล้วตัดสินใจแต่งงานกัน ในประเด็นที่เกี่ยวกับการหาคู่นี้สามารถสรุปได้ว่า ผู้หญิงไทยได้รู้จักกับชายชาวเยอรมันในหลายทางด้วยกันทั้งจากสถานที่ทำงานและที่เป็นแหล่งสถานบันเทิงต่างๆ ทั้งบาร์ ไนท์คลับ คอฟฟี่ช็อป การได้พบคู่จากการแนะนำของเพื่อนหรือญาติ และการได้พบคู่จากการได้เดินทางไปประเทศเยอรมนี ส่วนการหาคู่โดยทาง

อินเทอร์เน็ตเป็นกลุ่มหญิงไทยที่มีทักษะทางด้านภาษาอังกฤษและการใช้คอมพิวเตอร์ได้ในระดับหนึ่ง

2. เยอรมนี : โอกาสและความหวัง

ร้านอาหารไทยเป็นแหล่งที่สำคัญที่พบว่า มีผู้หญิงไทยมาทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟ ซึ่งบางคนก็ทำงานเป็นแม่ครัว เช่นเดียวกับร้านอาหารไทยที่มีเจ้าของเป็นชาวเวียดนามแต่มีชื่อร้านเป็นภาษาไทย ก็จะมีผู้หญิงไทยทำงานอยู่ในร้าน บางร้านก็เป็นของชาวเวียดนามซึ่งขายทั้งอาหารจีน ไทย และเวียดนาม ซึ่งชาวเวียดนามเหล่านี้เป็นพวกที่อพยพมาตั้งรกรากอยู่ที่ประเทศเยอรมนี ตั้งแต่สมัยสงครามเวียดนาม และที่ร้านอาหารแห่งหนึ่งที่ชาวเวียดนามเป็นเจ้าของโดยมี**ป้าหนึ่ง**ทำงานเป็นแม่ครัว ซึ่งป้าหนึ่งเป็นชาวจังหวัดลำพูนแต่งงานและอยู่ที่ประเทศเยอรมนีมาเป็นเวลา 16 ปีแล้ว **ป้าหนึ่ง**เล่าให้ฟังว่าสำหรับประเทศเยอรมนีเป็นประเทศที่ป้าหนึ่งหวังว่าจะสามารถทำงานและได้เงินจำนวนมากพอเพื่อที่จะนำไปซื้อที่ดินที่ลำพูน โดยหวังว่าจะกลับไปใช้ชีวิตที่ประเทศไทย ส่วน**นวล**มาอยู่ที่ประเทศเยอรมนีเป็นเวลา 4 ปีแล้ว **นวล**ไม่ได้ทำงานแต่ทำหน้าที่เป็นแม่บ้าน**นวล**ต้องการให้สามีช่วยเหลือทางการเงินกับพ่อแม่ของนวล และซื้อที่ดินที่ประเทศไทยให้ สำหรับ**กั้ง**เดิมมีอาชีพเป็นพนักงานนวดในสปาของโรงแรมแห่งหนึ่งหลังจากได้มีโอกาสรู้จักกับชายชาวเยอรมันและแต่งงานกันแล้ว **กั้ง**ก็ย้ายตามสามีมาอยู่ที่ประเทศเยอรมนี ซึ่ง**กั้ง**เคยแต่งงานมาแล้วครั้งหนึ่งและมี ลูก 2 คน คนแรกศึกษาอยู่ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ส่วนคนที่สองกำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี **กั้ง**เล่าว่า ที่ตัดสินใจแต่งงานและมาอยู่ที่ประเทศเยอรมนีเพราะคาดหวังว่าจะมีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้**กั้ง**ยังต้องการให้สามีช่วยสร้างบ้านให้ที่ประเทศไทย ปัจจุบัน**กั้ง**ทำงานในร้านนวดไทยแห่งหนึ่งในประเทศเยอรมนี ซึ่งเงินที่ได้มาก็ส่งให้ลูกที่อยู่ประเทศไทย

ประเทศเยอรมนีไม่ได้เป็นเพียงดินแดนแห่งความหวังของผู้หญิงไทยที่ต้องการแต่งงานกับชายชาวเยอรมันเท่านั้น แต่เป็นความต้องการของผู้หญิงไทยที่อยากจะให้ตนเองมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยได้รับความสะดวกสบาย และมีโอกาสหาเงินได้มากกว่าอยู่ที่ประเทศไทย และยังเป็นความหวังของพ่อแม่ญาติพี่น้องที่จะได้รับการดูแลทางการเงินของพวกเธอเหล่านั้นด้วย เมื่อพิจารณาปัจจัยของการอพยพของหญิงไทยไปประเทศเยอรมนี ส่วนหนึ่งเกิดจากปัจจัยผลักดัน (Push Factor) ซึ่งได้แก่ ความยากจน ส่วนปัจจัยดึงดูด (Pull

Factor) ก็คือ ความเป็นประเทศ ที่มั่งคั่งทางเศรษฐกิจของประเทศเยอรมนี ที่มีพื้นฐานมาจากการพัฒนาระบบอุตสาหกรรม ดังนั้น การอพยพของผู้หญิงไทย ที่อพยพไปโดยวิธีการแต่งงาน สามารถวิเคราะห์เชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจโลก ตามทฤษฎี ระบบโลก (World System Theory) ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ และระบบโลกประกอบด้วยส่วนต่างๆ 3 ส่วน คือ ส่วนแกน (core) ส่วนบริวาร (periphery) และส่วนกึ่งบริวาร (semi periphery) โดยส่วนกึ่งบริวาร ส่วนแกน เป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าในระบบทุนนิยม มีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ แรงงานมีความสามารถ มีการแบ่งประเภทแรงงานซับซ้อนและมีองค์กรด้าน แรงงาน ส่วนบริวารเป็นกลุ่มประเทศที่ด้อยพัฒนามากกว่า ส่วนกึ่งบริวารนั้นเป็น กลุ่มประเทศที่มีลักษณะ อยู่ระหว่างส่วนที่เป็นแกนกับส่วนที่เป็นบริวาร และ เป็นส่วนที่มีลักษณะของทั้ง 2 ส่วนนี้ผสมกัน หมายถึงประเทศที่กำลังพัฒนา ประเทศแกน จะดึงวัตถุดิบและผลผลิตส่วนเกินมาจากประเทศที่มีเศรษฐกิจที่ อ่อนแอกว่า ค่าแรงต่ำ กระบวนการผลิตใช้วัตถุดิบไม่มาก ในอีกแง่หนึ่งการแบ่ง ระบบโลกออกเป็นส่วนๆ ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เรียกว่า เป็น ประเทศที่พัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนา ที่เกิดจากรากฐานความไม่เท่าเทียม ดังนั้นถ้ามองในแง่การพึ่งพาประเทศกำลังพัฒนา และประเทศด้อยพัฒนามีการพึ่งพาประเทศที่พัฒนาแล้วที่สำคัญใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งสินค้าออก ด้านการเงิน ด้านการพึ่งพาทางด้านเทคโนโลยี และอุตสาหกรรม

การอพยพในระดับชาติ (International Migration) มีความเชื่อมโยงกับ ประเทศกลุ่มที่มีความก้าวหน้าในระบบทุนนิยมและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นที่มาของปัจจัยดึงดูดของการอพยพของผู้คนที่เป็นประชากรของประเทศ ที่มีเศรษฐกิจที่อ่อนแอกว่า อีกนัยหนึ่งเกี่ยวข้องกับประเทศอัตราค่าจ้างแรงงาน และการจ้างงานที่แตกต่างกันของแต่ละประเทศ ซึ่งเกี่ยวข้องกับพลวัตของ โครงสร้างเศรษฐกิจโลก (Global Economy) ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ศตวรรษที่ 16 ซึ่งเป็นช่วงที่มีการขยายตัวของจักรวรรดินิยมและการครอบงำประเทศอาณานิคม ในอดีตพื้นที่สำหรับการเพาะปลูกเป็นการผลิตเพื่อการบริโภคเฉพาะในครัวเรือน แต่เมื่อเวลาผ่านไปเศรษฐกิจที่อยู่บนพื้นฐานทุนนิยมจึงผลิตเพื่อการค้าขาย ทำให้ต้องใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยให้ได้ผลผลิตมากขึ้น แต่ในทางกลับกันราคาผลผลิตต่ำ จึงเป็นปัจจัยให้ชาวนาเกิดการอพยพไปหางานทำที่อื่น จากปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจเช่นนี้ พบในกรณีของผู้หญิงไทยที่มีภูมิลำเนาจาก

ครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ พ่อและแม่เป็นเกษตรกรฐานะยากจนและมีหนี้สิน ซึ่งในบริบทสังคมไทยอาจกล่าวได้ว่า เป็นกลุ่มคนที่เรียกว่า คนชายขอบ (Marginal People) หรือคนด้อยโอกาส ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้เกิดจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเมื่อเศรษฐกิจของประเทศไทยเติบโตอย่างรวดเร็วก็จะส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำและความไม่เท่าเทียมกันในสังคม ดังนั้น การอพยพไปประเทศเยอรมนีนี้ พบว่า ผู้ที่ย้ายถิ่นฐานเป็นกลุ่มผู้หนีภัยจากครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และวัตถุประสงค์ของการอพยพก็คือ ความต้องการแสวงหาโอกาสทางชีวิตที่ดีกว่า ทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่และการทำงานที่มีรายได้ดี ทั้งนี้เพื่อต้องการส่งเงินกลับไปให้ครอบครัวที่ประเทศไทย

ดังนั้นในแง่ทฤษฎีแรงจูงใจของ Maslow (1954) ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ตั้งแต่ขั้นแรกไปสู่ความต้องการขั้นสูงขึ้นไปเป็นลำดับ ซึ่งมีอยู่ 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นแรกความต้องการทางร่างกาย (physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์เพื่อความอยู่รอด ในที่นี้คือปัจจัยสี่ ขั้นที่สองความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง (security or safety needs) ซึ่งเป็นความต้องการเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความต้องการความมั่นคงในชีวิตและหน้าที่การงาน ขั้นที่สาม ความต้องการความผูกพันหรือการยอมรับ อีกนัยหนึ่งคือ ความต้องการทางสังคม (affiliation or acceptance needs) ซึ่งมีความต้องการที่อยากเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ขั้นที่สี่ ความต้องการการยกย่อง (esteem needs) และขั้นที่ห้า ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (self-actualization) เป็นความต้องการสูงสุดของแต่ละบุคคล เช่น ความต้องการที่จะทำทุกสิ่งทุกอย่างให้ตนเองประสบความสำเร็จหรือการทำทุกอย่างเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ซึ่งความต้องการเหล่านี้ เป็นที่มาของแรงจูงใจอันมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์

ถ้าพิจารณาการอพยพของผู้หญิงไทยซึ่งเป็นเสมือนคนชายขอบในสังคมไทย สามารถกล่าวได้ว่า เกิดจากแรงจูงใจที่มาจากความต้องการ ทางกายภาพ (Physiological Needs) เกี่ยวกับความต้องการในประเด็นนี้สะท้อนจากการที่ผู้หญิงไทยได้มีการส่งเงินจากประเทศเยอรมนีไปให้ครอบครัวที่ประเทศไทยเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสิ่งจำเป็นพื้นฐานในชีวิตประจำวัน ดังเช่นในกรณีของ **นิด** ที่ภูมิลานาเป็นชาวอุดรธานีเมื่อ แต่งงานกันแล้ว **นิด** เดินทางไปอยู่ประเทศเยอรมนีตามสามี เมื่อไปถึงประเทศเยอรมนี **นิด** ได้เรียนภาษาเยอรมันเพิ่มเติม

อีกและทำหน้าที่แม่บ้าน สามให้เงิน**นิต**ใช้จ่ายเป็นรายสัปดาห์พร้อมทั้งให้เงินไว้ซื้อของจากซูเปอร์มาเก็ตเพื่อเตรียมอาหารด้วย หลังจากที่**นิต**พูดและอ่านภาษาเยอรมันได้ดีพอสมควรแล้ว **นิต**ก็ไปสอบใบขับขี่ และสามซื้อรถยนต์ให้**นิต**เป็นของขวัญวันเกิด ไม่เพียงแต่เท่านั้นสามมีภรรยาซื้อเครื่องประดับ เสื้อผ้า น้ำหอม ราคาแพงให้อีกด้วย นอกจากนี้สามยังส่งเงินไปให้ครอบครัวของ**นิต**ที่ประเทศไทยใช้ทุกเดือน ซึ่งประมาณเดือนละหนึ่งหมื่นบาท แต่ถึงอย่างไรก็ตามแม้ว่าสามซึ่งมีฐานะดีจะให้เงินใช้และส่งเสียครอบครัวของ**นิต** แต่**นิต**ก็เป็นคนที่ไม่ชอบอยู่เฉยๆ **นิต**จึงไปสมัครทำงานที่โรงแรมในตำแหน่งพนักงานเสิร์ฟ โดยทำหน้าที่เสิร์ฟอาหารเช้า นอกจากนี้**นิต**ยังส่งเสียลูกของพี่สาวให้ได้เรียนหนังสือตามทัศนคติของ**นิต**ผู้ชายชาวเยอรมันให้ความมั่นคงได้มากกว่าผู้ชายชาวไทย โดยเฉพาะการได้รับสวัสดิการทางการเงินจากรัฐบาล เพราะเมื่อสามเสียชีวิตภรรยาจะได้รับเงินบำนาญจากรัฐบาลแทน สามเป็นค่าเลี้ยงดูไปจนตลอดชีวิต ดังนั้น **นิต**จึงต้องการจะจดทะเบียนสมรส **นิต**เป็นตัวอย่างผู้หญิงไทยคนหนึ่งที่ยังคงดำเนินชีวิตต่อไปในสังคมเยอรมนีและแสวงหาในสิ่งที่เธอต้องการ

ส่วน**มาลีย์**หญิงสาวจังหวัดศรีสะเกษ มาลีย์มาจากครอบครัวชาวนา ถึงแม้ครอบครัวจะยากจนแต่**มาลีย์**ก็ได้เรียนหนังสือจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เมื่อเรียนจบมาลีย์สอบเข้าเรียนพยาบาลได้ แต่ก็เรียนได้เพียงระยะเวลาหนึ่งเธอก็ต้องลาออก เนื่องจาก**มาลีย์**พบว่าตัวเองไม่ชอบทางด้านนี้ **มาลีย์**จึงเดินทางเข้ากรุงเทพฯ และสมัครเข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยเปิดแห่งหนึ่งพร้อมทั้งทำงานเป็นพนักงานขายในห้างสรรพสินค้า ทั้งนี้เพื่อหารายได้พิเศษระหว่างเรียน ต่อมา**มาลีย์**ไปทำงานเป็นพนักงานของโรงแรมขนาดใหญ่ที่เมืองพัทยาจังหวัดชลบุรี เพราะมีรายได้และสวัสดิการที่ดีกว่า คือ ทางโรงแรมมีห้องพักให้พนักงานอยู่โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย การทำงานที่เมืองพัทยานี้เองทำให้มาลีย์ได้พบกับนักท่องเที่ยวชาวเยอรมันที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย ในที่สุดนักท่องเที่ยวชาวเยอรมันก็ขอ**มาลีย์**แต่งงาน ทั้งคู่ไปแต่งงานที่บ้านของ**มาลีย์**ที่จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีสินสอดเป็นเงิน 100,000 บาท หลังจากแต่งงาน**มาลีย์**จึงเดินทางไปประเทศเยอรมนีกับสาม **มาลีย์**คิดว่าการได้ไปใช้ชีวิตคู่ที่ประเทศเยอรมนี จะทำให้ตนเองมีชีวิตที่ดีขึ้น ในช่วงแรก**มาลีย์**และสามก็อาศัยอยู่ร่วมกันกับแม่ของสาม เนื่องจากสามเป็นนักศึกษา ยังไม่มีรายได้มาจุนเจือครอบครัว แต่สามมีเธอก็คาดหวังว่าเมื่อจบการศึกษาด้านกฎหมายจากมหาวิทยาลัย เขาจะได้มีโอกาสทำงานเป็นผู้พิพากษา ดังนั้นอาชีพของ**มาลีย์**ในตอนแรกที่ประเทศเยอรมนีคือ การรับจ้าง

ทำความสะอาดตามบ้าน ซึ่งเริ่มจากเพื่อนบ้านของแม่สามีที่ต้องการคนทำความสะอาด แม่สามีจึงส่ง**มาลัย**ไปทำความสะอาด ตั้งแต่นั้นมาก็เลยกลายเป็นอาชีพของ**มาลัย** ต่อมาเมื่อเริ่มพูดภาษาเยอรมันได้บ้าง **มาลัย**จึงไปรับจ้างเป็นพนักงานเสิร์ฟที่ร้านอาหารของชาวเยอรมัน รายได้ที่มาลัยได้มานั้นส่วนหนึ่งมาลัยส่งกลับไปให้พ่อและแม่ที่อยู่ประเทศไทย อีกส่วนหนึ่งก็เป็นค่าใช้จ่ายของสามีในการศึกษา นอกจากนี้**มาลัย**ยังเก็บเงินได้อีกจำนวนหนึ่ง เธอจึงซื้อรถยนต์ให้สามีสำหรับไว้ใช้ทำกิจกรรมต่างๆ **มาลัย**ทำงานจนส่งสามีเรียนจบมหาวิทยาลัย แต่ชีวิตการแต่งงานของ**มาลัย**ไม่มีความสุข เธอเล่าว่าชีวิตคู่มีปัญหาจนถึงขั้นต้องไปพบจิตแพทย์ แต่ก็ไม่ช่วยให้ชีวิตเธอดีขึ้นสามีบอก**มาลัย**ว่าเขารัก**มาลัย**เหมือนน้องสาวเหมือนแม่ ดังนั้นจึงไม่สามารถมีความสัมพันธ์กับ**มาลัย**ได้ ต่อมา**มาลัย**ทราบว่าสามีเป็นพวกรักร่วมเพศ ซึ่งหลังจากการกลับมาเที่ยวที่ประเทศไทยที่เมืองพัทยา **มาลัย**ได้เห็นสามีไปมีความสัมพันธ์กับผู้ชาย (กะเทย) ในโรงแรม **มาลัย**รู้สึกเสียใจมากจึงขอจดทะเบียนหย่า หลังจากการหย่า**มาลัย**ยังคงใช้ชีวิตอยู่ในประเทศเยอรมนี และทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟในร้านอาหารไทย **มาลัย**มีพี่สาวอยู่ในประเทศเยอรมนีด้วย แต่พี่สาวแต่งงานกับชาวอเมริกันที่อาศัยอยู่ในประเทศเยอรมนี และที่ร้านอาหารไทยนี้เอง**มาลัย**ได้พบกับผู้ชายไทยที่มาทำงานพิเศษในช่วงหลังเลิกงานประจำที่บริษัท โดยเขาทำหน้าที่เป็นพนักงานเสิร์ฟเช่นกัน **มาลัย**คบหาโดยไม่รู้ว่าเขามีลูกและภรรยาแล้ว จนกระทั่งในวันทำบุญของร้านอาหารไทยแห่งนี้ ผู้ชายคนนี้ได้พาภรรยาและลูกมาที่ร้านด้วย **มาลัย**รู้สึกเสียใจมากแต่ก็เลิกจากผู้ชายคนนี้ไม่ได้ ต่อมา**มาลัย**และแฟนได้ร่วมหุ้นกับพี่สาวของ**มาลัย**เปิดร้านอาหารไทย ขณะเดียวกัน**มาลัย**ก็ทำงานประจำที่ธนาคาร ทำหน้าที่เป็นแม่บ้านคอยจัดเตรียมห้อง และอาหารสำหรับการประชุมและทำกาแฟที่เคาน์เตอร์ขายช่วงเวลาพักกลางวัน ตอนเย็น**มาลัย**ต้องรีบกลับมาดูแลร้านอาหารของตนเอง **มาลัย**ทำร้านอาหารได้ระยะหนึ่งก็ต้องขายร้านให้กับคนเวียดนามไปเพราะขาดทุน **มาลัย**คบหากับแฟนคนนี้อยู่ 5 ปี พ่อแม่ของ**มาลัย**ไม่ชอบแฟนคนไทยของ**มาลัย**เพราะเขามักจะห้ามไม่ให้**มาลัย**ส่งเงินกลับไปให้ครอบครัวทางประเทศไทย และเห็นว่าแฟนคนนี้มีลูกและภรรยาชาวเยอรมันแล้ว อีกทั้งยังไม่เคยให้อะไรกับ**มาลัย** พ่อแม่พี่น้องของ**มาลัย**จึงมักจะบอกให้**มาลัย**เลิกคบแฟนคนนี้ อย่างไรก็ตามในขณะที่ทำงานอยู่ที่ธนาคารนั้น ผู้จัดการที่เป็นหัวหน้า**มาลัย**ซึ่งเขาชอบ**มาลัย**ตั้งแต่ครั้งแรกที่มาลัยเข้ามาทำงานก็เริ่มแสดงท่าทีที่ดีต่อ**มาลัย**มากขึ้น และเมื่อ**มาลัย**เริ่มทนแฟนคนไทยไม่ไหว ผู้จัดการคนนี้

จึงได้พา**มาลัย**ชนของหนีออกมาจากบ้านแพนคนไทย ในที่สุดผู้จัดการคนนี้ก็กลายเป็นผู้ชายเยอรมันคนที่สองที่**มาลัย**จดทะเบียนสมรสด้วย เขามีลูกติดสองคน ลูกสาวของเขาไม่ค่อยถูกกับ**มาลัย**นัก สามีนี้นี้ได้นำเงินมาให้**มาลัย**สร้างบ้านที่จังหวัดศรีสะเกษเพื่อให้พ่อและแม่**มาลัย**ได้อยู่และได้ช่วยดูแลบ้าน ซึ่ง**มาลัย**จะกลับไปเยี่ยมบ้านทุกปี นอกจากที่**มาลัย**จะส่งเงินกลับไปให้พ่อและแม่ที่ประเทศไทยเป็นค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือนแล้ว **มาลัย**ยังส่งเงินไปเป็นค่าเล่าเรียนของหลานสาวด้วย และ**มาลัย**คาดหวังว่าหลานสาวน่าจะได้อ่านหนังสือที่ประเทศเยอรมนี ถึงแม้ว่าดูเหมือน**มาลัย**จะดำเนินชีวิตและทำงานไปตามปกติมีรายได้ส่งให้ครอบครัวทางประเทศไทย แต่ปัญหาอย่างหนึ่งของ**มาลัย**คือ ปัญหาการติดสุราเรื้อรัง **มาลัย**เริ่มดื่มแอลกอฮอล์ตั้งแต่มีปัญหาสามีนแรก และตั้งแต่นั้นเธอก็ดื่มมาเรื่อยๆ จนเลิกไม่ได้ อย่างไรก็ตาม**มาลัย**ยังคงดำเนินชีวิตต่อไปในสังคมเยอรมนีด้วยหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบต่อครอบครัวที่ประเทศไทย ทั้งนี้**มาลัย**ได้เปลี่ยนสัญชาติเป็นเยอรมันไปแล้ว

ตัวอย่างหญิงไทยอีกรายหนึ่งคือ **พีสมบัติ**เป็นคนจังหวัดนครราชสีมาหรือชาวโคราช ซึ่งช่วงที่อยู่ประเทศไทยเธอเคยแต่งงานและเลิกกับสามีแล้ว **พีสมบัติ**มีลูกติดจากสามีเก่า 1 คน **พีสมบัติ**เล่าว่าหลังจากที่เลิกกับสามี แล้วด้วยความยากจนต้องเลี้ยงดูลูกและพ่อแม่ **พีสมบัติ**จึงตัดสินใจไปทำงานที่เมืองพัทยา โดยทำงานที่บาร์ **พีสมบัติ**ให้พ่อแม่ช่วยดูแลลูก โดย**พีสมบัติ**ส่งเงินเป็นค่าใช้จ่ายให้ทุกเดือน และจากการทำงานในบาร์ที่เมืองพัทยานี้เองทำให้**พีสมบัติ**ได้พบกับสามีคนปัจจุบันซึ่งเป็นชาวเยอรมัน หลังจากแต่งงานกันที่ประเทศไทยแล้ว**พีสมบัติ**ก็เดินทางมาอยู่ที่ประเทศเยอรมนี แต่ในช่วงแรกที่**พีสมบัติ**ยังไม่ได้พาลูกชายจากประเทศไทยมาอยู่ด้วย

พีสมบัติเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า สามีเป็นคนใจดี ซื่อสัตย์ ร้องเท้าให้ จำนวนมาก และส่ง**พีสมบัติ**ไปเรียนภาษาเยอรมันที่โรงเรียนสอนภาษา หลังจากอยู่เยอรมันได้ 1 ปี**พีสมบัติ**จึงได้ไปรับลูกชายมาอยู่ที่ประเทศเยอรมนีด้วย ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างลูกชายของ**พีสมบัติ**กับสามีชาวเยอรมัน **พีสมบัติ**บอกว่าสามีรักและไม่รังเกียจลูกชาย สาเหตุที่**พีสมบัติ**นำลูกชายมาอยู่ที่ประเทศเยอรมนีด้วยนั้นก็เพราะต้องการให้ลูกได้เรียนหนังสือและมีอนาคตที่ดี นอกจากนี้**พีสมบัติ**ยังมีลูกกับสามีชาวเยอรมันอีกหนึ่งคน

ถ้าพูดถึงการประกอบอาชีพของ**พีสมบัติ**ที่ประเทศประเทศเยอรมนี **พีสมบัติ**รับจ้างทำความสะอาดตามบ้าน ซึ่งคนที่มาจ้าง**พีสมบัติ**ทำความสะอาด

บ้านคือคนสูงอายุ ตอนเช้าทุกวัน**ที่สมบัติ**จะเดินทางออกจากบ้านและนั่งรถโดยสารประจำทางไปทำงาน เพื่อไปทำความสะอาดพอช่วงเวลาเที่ยงจึงกลับบ้าน เวลาไปทำงาน**ที่สมบัติ**ต้องเอาลูกชายคนเล็กใส่รถเข็นเด็กไปทำงานด้วย รายได้ที่ได้มาจากการทำงาน**ที่สมบัติ**ส่งกลับให้พ่อและแม่ที่ประเทศไทย อย่างไรก็ตามความคาดหวังของ**ที่สมบัติ**คือ ต้องการสร้างบ้านให้พ่อและแม่อยู่อย่างสบาย

ส่วนในบางครั้งเมื่อคนในครอบครัวเกิดความเจ็บป่วยหรือมีปัญหาทางการเงินอื่นๆ **นิต มาลัย**และ**ที่สมบัติ**ก็จะเป็นเสมือนที่พึ่งในการช่วยเหลือทางการเงินเสมอ อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าก่อนที่จะมาอยู่ในประเทศเยอรมนีมีฐานะทางการเงินไม่ค่อยดี มีรายได้น้อย ครอบครัวมีหนี้สินและหญิงไทยเหล่านี้มีหน้าที่ต้องทำงานหาเงินช่วยเหลือครอบครัว ช่วยปลดหนี้สินของครอบครัวเพื่อให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อาชีพที่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พนักงานทำความสะอาด พนักงานขายของ พนักงานในร้านอาหาร พนักงานบริษัทโดยทำหน้าที่เป็นแม่บ้านที่ช่วยจัดเตรียมอาหารและห้องประชุม และอาชีพหมอนวดในร้านนวดที่มีคนไทยเป็นเจ้าของ จากกรณีศึกษาได้ข้อสังเกตคือ นิตซึ่งเป็นหญิงไทยที่มีอาชีพพนักงานขายมีความสามารถในการใช้ภาษาเยอรมนีดีกว่าหญิงไทยคนอื่นๆ ส่วนความคาดหวังของกลุ่มตัวอย่างที่เหมือนกันคือ คาดหวังที่มีต่อสามีคือ ต้องการให้สามีชาวเยอรมันช่วยสร้างบ้าน ซื่อที่ดินที่ประเทศไทยเพราะเมื่ออายุมากแล้วจะได้กลับมาใช้ชีวิตที่ประเทศไทย และจากการสังเกตการณ์และได้มีโอกาสพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ที่สถานกงสุลใหญ่ ณ นครแฟรงก์เฟิร์ต ผู้วิจัยพบว่า มีผู้หญิงไทยส่วนหนึ่งที่มีสถานภาพหย่าร้างจากประเทศไทยและไปติดต่อเพื่อเดินทางขอวีซ่าที่ติดกับสามีชาวไทยไปอยู่ที่ประเทศเยอรมนีด้วย นอกจากนี้ความต้องการเกี่ยวกับความมั่นคงและความปลอดภัยตามแนวคิดของมาสโลว์ในกรณีของผู้หญิงไทยอพยพย้ายถิ่นฐานนั้น แสดงให้เห็นในอีกแง่หนึ่งคือ ความต้องการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการเงินและทรัพย์สินอื่นๆ เช่น มีบ้านและที่ดิน เพื่อเลี้ยงดูครอบครัวที่อยู่ประเทศไทย ส่วนการยอมรับและยกย่องเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามมาจากคนในครอบครัวที่ได้รับการจุนเจือจากผู้หญิงไทยเหล่านี้ ท้ายที่สุดความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต คือ ความต้องการให้ชีวิตมีความสุขและสบายไม่ต้องลำบากเหมือนช่วงที่อยู่ในประเทศไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่หญิงไทยกลุ่มนี้คาดหวังจากการแต่งงานและการประกอบอาชีพในประเทศเยอรมนี

ดังนั้น ตามข้างต้นปัจจัยที่เกี่ยวกับความยากจนที่ทำให้ผู้หญิงไทยเหล่านี้

และครอบครัวของเธอเป็นกลุ่มคนชายขอบ (Marginal Man) ที่ด้อยโอกาสในสังคมไทย ได้ผลักดันให้ผู้หญิงไทยเลือกที่จะแต่งงานกับชายชาวเยอรมันและอพยพมาใช้ชีวิตอยู่ในประเทศเยอรมนี เพื่อให้ตนเองและครอบครัวที่ประเทศไทยของพวกเธอมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เพราะประเทศเยอรมนีเป็นประเทศที่มีความมั่นคงและมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

3. ชุมชนภรรยาไทยในเยอรมนี (Thai Ethnic Community)

3.1 การปฏิสังสรรค์

การปฏิสังสรรค์ที่ผู้หญิงไทยนิยมทำร่วมกัน ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรมลักษณะต่างๆ ดังต่อไปนี้

3.1.1 การพบปะสังสรรค์พูดคุยกันโดยทั่วไป เช่น เป็นการนัดรับประทานอาหารร่วมกัน เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนกันในเรื่องต่างๆ **นก**เล่าว่าที่ห้องเช่าของบ้านซึ่งแต่งงานกับชาวเยอรมันมักจะเป็นที่ชุมนุมพบปะสังสรรค์ของผู้หญิงไทย ส่วน**นิด**เล่าว่าในช่วงวันหยุดบางครั้งก็มีการพบปะสังสรรค์กันระหว่างกลุ่มเพื่อนผู้หญิงไทยโดยไปเที่ยวสถานบันเทิง ดิสโก้เธค หรือคาราโอเกะของคนไทยด้วยกัน

3.1.2 การจัดงานประเพณีที่สำคัญของไทย มีการชุมนุมร่วมกันจัดงานเกี่ยวกับประเพณีไทยเช่น วันลอยกระทง วันสงกรานต์ ลักษณะของงานจะเป็นการมารับประทานอาหารร่วมกันและมีดนตรีบรรเลง มีนักร้องมาร้องเพลง แต่ไม่มีการลอยกระทงหรือสาดน้ำกันอย่างในประเทศไทย อย่างไรก็ตามก็ถือว่าเป็นโอกาสที่ผู้หญิงไทยได้มีโอกาสมาร่วมพบปะปฏิสังสรรค์กัน

3.1.3 การมีกิจกรรมร่วมกันที่วัดพุทธในประเทศเยอรมนี เป็นกิจเบื้องต้นที่พุทธศาสนิกชนได้ปฏิบัติร่วมกัน ได้แก่ การทำบุญตักบาตร ซึ่งวัดพุทธมีทั้งวัดที่มีพระภิกษุชาวไทยและพระภิกษุชาวลาวยำพรรษา ปกติแล้วผู้หญิงไทยก็จะไปทำบุญที่วัดทั้งสองประเภท ซึ่งลักษณะของวัดจะเป็นการเข้าบ้านแทนสถานที่ทางศาสนา ซึ่งได้ใช้ประกอบพิธีกรรมต่างๆ แทนการไปทำบุญที่วัด **ป้าจิต**เล่าว่า จะมีการทำอาหารไปถวายพระภิกษุ นอกจากอาหารแล้วยังมีการถวายจตุปัจจัยและสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นอื่นๆ ด้วยและในบางครั้งมีการนิมนต์พระสงฆ์มาฉันอาหาร ซึ่ง**มาลัย**เล่าว่าร้านอาหารไทยที่เธอเคยทำงานก็มีการนิมนต์พระสงฆ์มาทำบุญเลี้ยงพระด้วยเช่นกัน

การปฏิสังสรรค์ร่วมกันในกิจกรรมลักษณะต่างๆ ทำให้เกิดความสามัคคี และ

ความเป็นปึกแผ่น (Social Solidarity) ทำให้เกิดการช่วยเหลือพึ่งพากันในกลุ่ม เช่น การช่วยหางานให้ทำ การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ซึ่งกันและกัน เป็นต้น

3.2 การดำรงอัตลักษณ์เดิมกับการอยู่ในสังคมวัฒนธรรมเยอรมัน

ถึงแม้ว่าจะมีการรับวัฒนธรรมเยอรมันเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในฐานะที่เป็นชนกลุ่มน้อยที่ต้องปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมวัฒนธรรมร่วมกับชนกลุ่มใหญ่ อย่างไรก็ตามในอีกด้านหนึ่งผู้หญิงไทยยังคงดำรงอัตลักษณ์ความเป็นไทยผ่านสัญลักษณ์ต่างๆ ได้แก่ ภาษา ซึ่งการพูดภาษาไทยเป็นสิ่งแรก ที่บ่งบอกถึงความเป็นพวกเดียวกัน นอกจากนี้ประเพณีไทยและศาสนายังเป็นจุดศูนย์รวมอันนำไปสู่การรวมกลุ่มและการสร้างความรักความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่น (Social Solidarity) ในกลุ่มในฐานะชนกลุ่มน้อย (Minority Group) ทั้งนี้การการรวมกลุ่มกันทำให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านต่างๆ

4. ปัญหาในการดำเนินชีวิต

ผู้หญิงไทยต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ในประเทศเยอรมนี ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้ได้แก่

1) ปัญหาชีวิตสมรส ปัญหาเกี่ยวกับการหย่าร้าง เมื่อเผชิญกับปัญหาเหล่านี้จึงทำให้ผู้หญิงที่ประสบปัญหาดังกล่าวต้องดิ้นรนด้วยตนเอง เพื่อหาที่อยู่ใหม่และหางานทำเพื่อประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองได้ ในบางกรณีผู้หญิงไทยไม่ได้รับเงินหรือทรัพย์สินจากสามีเลยหลังจากการหย่าร้าง เนื่องจากได้มีการทำสัญญาไว้ตอนจดทะเบียนสมรสว่าจะไม่มีการจ่ายเงินหรือแบ่งทรัพย์สินให้ และพบว่าในบางกรณีถึงแม้ว่าความสัมพันธ์กับสามีจะไม่ดีนักแต่ผู้หญิงไทยก็ยอมที่จะรักษาความสัมพันธ์การสมรสไว้ให้ได้ 3 ปี เนื่องจากเมื่อแต่งงานแล้วและอยู่ประเทศเยอรมนีครบ 3 ปี ก็จะได้รับใบอนุญาตให้อาศัยอยู่ในเยอรมนีโดยไม่ต้องขอวีซ่าหรือที่ผู้หญิงไทยมักจะเรียกว่า “ใบอยู่”

2) ปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ภาษาและวุฒิการศึกษาเป็นอุปสรรคสำคัญในการหางานทำเพื่อประกอบอาชีพ งานที่ทำจึงได้แก่ งานทำความสะอาด พนักงานเสิร์ฟ การทำอาหาร เป็นต้น ดังในกรณีศึกษาที่กล่าวมาแต่ยกเว้นในกรณีของนักศึกษาที่ทำงานเขียนข้อความโฆษณาต่างๆ ให้กับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

3) ปัญหาการหาเงินส่งให้ครอบครัวที่ประเทศไทย การระงับการส่งเงินให้

ครอบครัวทางประเทศไทย ผู้หญิงไทยถูกคาดหวังจากพ่อแม่พี่น้องให้ต้องช่วยเหลือทางด้านการเงินแก่ครอบครัว ดังนั้น ในบางรายพวกเธอจึงต้องรับผิดชอบทั้งเงินที่ส่งให้เป็นประจำและเงินที่ส่งให้ในกรณีอื่นๆ หรือปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นมา เช่น การใช้หนี้ รถยนต์ชน คนในครอบครัวป่วย ต้องการซื้อมอเตอร์ไซด์หรือรถยนต์ สร้างบ้าน ซื้อที่ดิน เป็นต้น ในกรณีของนิจะต้องส่งเงินให้กับแม่เป็นประจำทุกเดือน แต่เมื่อลูกของน้องสาวหรือหลานของนิต้องจ่ายค่าเทอม นิคก็ต้องส่งเงินให้กับน้องสาว ดังนั้น นอกจากการที่นิหารรายได้จากงานประจำที่ร้านขายเสื้อผ้าแล้ว นิคยังมีรายได้จากการปล่อยเงินกู้ให้กับผู้หญิงไทยด้วยเช่นกัน ส่วนในกรณีของมาลัยนอกจากเงินที่ส่งให้พ่อแม่เป็นประจำทุกเดือนแล้ว มาลัยต้องส่งเงินให้พี่ชายที่ประสบอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์และส่งเงินไปเป็นค่ารักษาพยาบาลให้แก่พี่ชายอีกคนหนึ่งที่เป็นโรคตับ ส่วนในกรณีของนก เธอไม่ได้ส่งเงินเป็นประจำให้กับครอบครัว แต่ก็มีมีการส่งเงินให้เป็นบางครั้งเมื่อทางครอบครัวหรือญาติพี่น้องต้องการใช้เงิน ดังนั้น นกจึงเล่นแชร์กันในวงผู้หญิงไทยที่รู้จักคุ้นเคยกันทั้งนี้เพื่อให้ได้เงินก้อนไว้ใช้ในเวลาจำเป็น และการมีภาระหน้าที่ต้องส่งเงินให้แก่ครอบครัวเช่นนี้ จึงทำให้ผู้หญิงไทยบางคนนอกจากสามีจะช่วยแบ่งเบาระภาระการเงินแล้ว ตนเองยังต้องออกไปหางานทำและส่งเงินเพิ่มอีกทางหนึ่ง เช่นในกรณีของแจ้ส ถึงแม้สามีจะช่วยเหลือทางการเงินด้วยการให้เงินเป็นประจำแก่ครอบครัวของแจ้สแล้ว แต่ก็ไม่ใช่เพียงพอที่จะใช้หนี้ธนาคารที่กู้มาสร้างห้องให้คนเช่าและสร้างบ้าน จึงทำให้เธอต้องออกไปหางานทำเพื่อให้มีเงินส่งให้แก่ครอบครัว ดังนั้น จะเห็นได้ว่าภาระการส่งเงินกลับบ้านทำให้ผู้หญิงไทยต้องพยายามทำงานหาเงินเพื่อส่งกลับไปให้ครอบครัว ทั้งนี้ก็นัยหนึ่งสะท้อนให้เห็นความคาดหวังของครอบครัวทางประเทศไทยต่อผู้หญิงไทยที่อพยพไปอยู่ในประเทศเยอรมนี อย่างไรก็ตามทัศนคติของผู้หญิงไทยอย่างเช่น

นก กล่าวว่ “ที่บ้านนกเขาไม่เข้าใจ เขาคิดว่านกมาอยู่ที่นั่นจะมีเงินเยอะหาเงินง่าย เวลานกกลับไป ป้านกก็อยากฝากลูกเขามาอยู่ที่นั่นกับนก”

ส่วน มาลัย กล่าวว่ “อยู่ประเทศนี้ต้องประหยัดทุกอย่าง ภาษีแพงเสียแม่ที่เจตนาที่อีกก็ต้องส่งเงินไปให้ เงินที่คราวก่อนส่งไปให้ถมที่ แม่พี่บอกว่าหมดแล้ว พี่ไม่เข้าใจว่าทำไมไม่พอ ที่นี้ต้นไม้ไม่ได้ออกไป เป็นเงินเป็นทอง”

จากสิ่งที่นกและมาลัยบอกเล่าแสดงให้เห็นว่า ครอบครัวทางประเทศไทยเข้าใจว่าการอาศัยอยู่ในประเทศเยอรมนีของพวกเธอหาเงินง่ายและมีเงินมาก

โดยภาพรวมแล้วอุปสรรคต่างๆ ที่ผู้หญิงไทยต้องเผชิญอย่างเช่น ทางด้าน

ภาษา การหางานทำ ปัญหาเกี่ยวกับชีวิตสมรส เป็นต้น เป็นปัญหาที่ผู้หญิงไทยต้องปรับตัวและแก้ไขปัญหเหล่านี้เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมเยอรมันได้ ถ้าพิจารณาบทบาทของผู้หญิงไทยเหล่านี้ พวกเธอมีหลากหลายบทบาทซึ่งแสดงให้เห็นถึงความคาดหวังของคนรอบข้างที่มีต่อพวกเธอ เช่น การเป็นภรรยา การเป็นผู้เลี้ยงดูครอบครัวทาง ประเทศไทย

5. การปรับตัวของผู้หญิงไทยในสังคมและวัฒนธรรมเยอรมัน

ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวในสภาพสังคมวัฒนธรรมใหม่ที่ผู้หญิงไทยต้องเผชิญ พวกเธอต้องมีการปรับตัวต่อการดำเนินชีวิตประจำวันในสภาพแวดล้อมใหม่ทั้งในเรื่องของภาษา การปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง สภาพภูมิอากาศ อาหารการกิน ทักษะคติของผู้คนรอบข้างที่มีต่อพวกเธอซึ่งแตกต่างไปจากสังคมวัฒนธรรมเดิม ค่านิยมและกฎเกณฑ์ของสังคมแบบใหม่ สำหรับการประกอบอาชีพเพื่อหางานทำของผู้หญิงไทยอพยพเหล่านี้ ในฐานะการมีสถานภาพเป็นคนชายขอบ (Marginal Man) ในสังคมเยอรมันและชนกลุ่มน้อยซึ่งต้องแข่งขันกับชนกลุ่มใหญ่เพื่อให้สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ การหางานทำเพื่อการประกอบอาชีพ ไม่เพียงแต่จะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอดในสังคมเยอรมันเท่านั้น อีกมุมหนึ่ง รายได้จากการประกอบอาชีพที่ต้องทำงานนั้นมีนัยสำคัญที่แสดงถึงกระบวนการส่งเงินกลับบ้าน เพื่อช่วยเหลือครอบครัวที่อยู่ทางประเทศไทย ดังนั้น ผู้หญิงไทยเหล่านี้ในแง่หนึ่งการอพยพของพวกเธอไปอยู่ในประเทศเยอรมนี นอกจากพวกเธอจะหวังว่าตนเองจะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแล้ว พวกเธอยังเป็นความหวังหรืออีกนัยหนึ่งถูกคาดหวังว่าจะเป็นที่พักทางการเงินเพื่อให้ครอบครัวที่อยู่ทางประเทศไทยมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นด้วยเช่นกัน ความกดดันทางครอบครัว (family pressure) จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ผลักดันให้ผู้หญิงไทยต้องอพยพและพยายามหางานทำ ถึงแม้ว่าในบางกรณีผู้หญิงไทยจะได้รับการเลี้ยงดู จากสามีชาวเยอรมันและสามีมีส่วนในการช่วยเหลือครอบครัวของพวกเธอด้วยก็ตาม

นอกจากการเรียนรู้ที่จะปรับตัวในการดำเนินชีวิตประจำวันทั่วไปแล้ว ในอีกด้านหนึ่งผู้หญิงไทยต้องต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญในการใช้ชีวิตอยู่ในประเทศเยอรมนีในฐานะผู้ย้ายถิ่น การปรับตัวต่อปัญหาที่เผชิญในชีวิตเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้เพื่อการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในการดำเนินชีวิต ดังนั้นจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าผู้หญิงไทยอพยพมีสภาพชีวิตเป็นอย่างไรและมีปัญหาด้านใดบ้าง

หลังจากการแต่งงานและเข้ามาอยู่อาศัยในประเทศเยอรมนี เนื่องจากผู้หญิงไทยอพยพกลุ่มหนึ่งประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมเยอรมันได้อย่างราบรื่น ในขณะที่ผู้หญิงไทยอพยพอีกกลุ่มหนึ่งประสบความล้มเหลวในการดำเนินชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสหญิงไทยและชายเยอรมันเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของวัฒนธรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากคู่สมรสมีพื้นฐานมาจากกลุ่มชาติพันธุ์ ภูมิหลังทางวัฒนธรรมและภาษาที่แตกต่างกัน ความแตกต่างเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการใช้ชีวิตร่วมกัน

ทั้งนี้เนื่องจากพื้นฐานทางวัฒนธรรมเยอรมันทั้งในด้านภาษา อาหาร และอื่นๆ ค่อนข้างมีความแตกต่างจากวัฒนธรรมไทยเป็นอันมาก ถ้าหากเปรียบเทียบผู้หญิงไทยกับผู้หญิงยุโรปชาติอื่นๆ ที่แต่งงานแล้วและได้อพยพเข้ามาอยู่ประเทศเยอรมนี ผู้หญิงไทยจะปรับตัวได้ค่อนข้างยากกว่า โดยเฉพาะในด้านภาษา แต่ผู้หญิงชาวยุโรปจะปรับตัวได้ง่ายกว่า เนื่องจากวัฒนธรรมทางภาษา อาหาร การแต่งกาย มีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน จากกรณีศึกษาของกลุ่มผู้หญิงไทยที่ได้ยกตัวอย่างมาแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงแถบเอเชียมีการปรับตัวเข้ากับสังคมเยอรมนีได้ยากกว่าผู้หญิงชาวยุโรปนั่นเอง และถ้าหากจะเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายที่ชายชาวเยอรมันต้องจ่ายไปกับภรรยาที่เป็นผู้หญิงชาวยุโรปจะน้อยกว่าที่ใช้จ่ายให้กับภรรยาชาวไทย ทั้งในเรื่องของเครื่องแต่งกายเพื่อกันหนาวและค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับโรงเรียนสอนภาษา ทั้งนี้เช่นเมื่อเปรียบเทียบกับผู้หญิงโปแลนด์ Morokvasic (1991) กล่าวถึงการอพยพของผู้หญิงชาวโปแลนด์มายังประเทศเยอรมนี โดยกระบวนการแต่งงานกับชายชาวเยอรมัน ในประเด็นการเปรียบเทียบ การปรับตัวต่อสังคมวัฒนธรรมเยอรมันระหว่างผู้หญิงโปแลนด์และผู้หญิงไทยว่า โดยทั่วไปแล้วผู้หญิงโปแลนด์สามารถปรับตัวต่อสังคมวัฒนธรรมเยอรมันได้ง่ายกว่าผู้หญิงไทย เนื่องจากเป็นชาวยุโรปจึงมีวัฒนธรรมพื้นฐานที่ใกล้เคียงกันกับชาวเยอรมัน ทั้งในเรื่องวัฒนธรรมเกี่ยวกับอาหารการกิน การแต่งกาย ภาษา ค่านิยม เป็นต้น

ในสภาพแวดล้อมสังคมวัฒนธรรมเยอรมันภาษาเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรม การปรับตัวทางด้านภาษาเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะทำให้ผู้หญิงไทยเข้าใจสังคมวัฒนธรรมเยอรมัน และสื่อสารให้เข้าใจกับคนรอบข้างได้ ผู้วิจัยพบว่า ในช่วงเริ่มแรกผู้หญิงไทยและสามีชาวเยอรมันสื่อสารกันด้วยภาษาอังกฤษ แต่ก็เป็นสื่อสารที่เข้าใจกันไม่ได้มากนักเพราะฝ่ายหญิงไทยก็มีทักษะทางภาษาอังกฤษไม่ดีพอ หลังจากการย้ายตามสามีมาอยู่

ประเทศเยอรมนีการเรียนรู้และปรับตัวทางด้านภาษาเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้สามารถสื่อสารกับสามัคคีและคนอื่นๆ ที่ต้องพบเจอได้ อีกทั้งการเรียนรู้ภาษาเยอรมันจะนำไปสู่การได้งานทำ อย่างไรก็ตามหญิงไทยที่เป็นกรณีศึกษาแต่ละกรณีนั้นแต่ละรายต่างก็มีระดับความสามารถทางภาษาเยอรมันแตกต่างกันออกไป นิดและนกสามารถพูด อ่าน เขียนได้ ส่วนมาลัยและพีสมบัติพูดได้ แต่เขียนไม่ได้ แจ้สพูดได้ อ่านได้ จึงมีส่วนน้อยที่ไม่สามารถอ่านและเขียนได้ แต่จะพูดได้น้อยที่สุดได้ในบรรดากรณีศึกษารายอื่นๆ การปรับตัวทางด้านภาษาที่แตกต่างกันออกไปนี้เอง จึงส่งผลให้แต่ละคนประกอบอาชีพที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามระดับความสามารถในการใช้ภาษา นอกจากนี้ทางด้านภาษาแล้วผู้หญิงไทยยังต้องปรับตัวในด้านอาหารการกิน การแต่งกายและรับเอาค่านิยมต่างๆ ของสังคมวัฒนธรรมเยอรมันมาเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ถึงแม้ว่าผู้หญิงไทยจะรับเอาวัฒนธรรมเยอรมันเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการประพฤติปฏิบัติ แต่ความเป็นคนไทยก็ยังคงดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง

ดังนั้น ในประเด็นการอพยพไปอยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมเยอรมันของผู้หญิงไทย เป็นปรากฏการณ์ที่แสดงให้เห็นการปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากพื้นฐานทางวัฒนธรรมเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเอง ทั้งนี้การปรับตัวเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมใหม่ได้มีทั้งในส่วนของ การรับเอาวัฒนธรรมของสังคมใหม่ในรูปแบบของการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) เพื่อเรียนรู้สิ่งที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสภาพแวดล้อม ทางสังคมวัฒนธรรมเยอรมัน

6. การขัดเกลาทางสังคมในฐานะชนกลุ่มน้อย

6.1 ลักษณะการขัดเกลาทางสังคม

การรับวัฒนธรรมเยอรมันมาเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ในลักษณะของการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมนี้ ผู้หญิงไทยแต่ละคนมีระดับของการรับเข้ามาแตกต่างกัน และการรับวัฒนธรรมเยอรมันเข้ามาปฏิบัติเป็นผลมาจากการขัดเกลาทางสังคมทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

1) การขัดเกลาทางสังคมโดยทางตรง (Formal Socialization) เป็นการเรียนรู้ภาษา วัฒนธรรมต่างๆ ผ่านโรงเรียนสอนภาษาที่ผู้หญิงไทยได้เข้าไปเรียน เช่น ในกรณีของนิด แจ้สและนก

2) การขัดเกลาทางสังคมโดยทางอ้อม (Informal Socialization) เป็นการเรียนรู้วัฒนธรรมเยอรมันผ่านสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์และบุคคลต่างๆ รอบข้างในชีวิตประจำวัน

6.2 ตัวแทนการขัดเกลาทางสังคม

ถ้ากล่าวถึงตัวแทนการขัดเกลาทางสังคมกลุ่มบุคคล ที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของผู้หญิงไทยมี ดังต่อไปนี้

1) คู่สมรส สามิเป็นผู้ใกล้ชิด เป็นตัวแทนการขัดเกลาทางสังคมกลุ่มแรก ที่ช่วยสนับสนุนให้เรียนรู้สังคมและวัฒนธรรมเยอรมัน

2) กลุ่มเพื่อน กลุ่มเพื่อนทั้งที่เป็นชาวไทยและชาวเยอรมันมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้สังคมและวัฒนธรรมเยอรมัน โดยเฉพาะกลุ่มเพื่อนที่เป็นผู้หญิงไทยมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งเป็นแนวทางที่มีประโยชน์ต่อการปรับตัวทางสังคม และวัฒนธรรม

บทสรุปและอภิปราย

การอพยพของผู้หญิง (Female Migration) ไปยังประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป Kofman (2003) ได้กล่าวถึงสาเหตุการอพยพว่า ส่วนหนึ่งเป็นการอพยพเพื่อเป็นแรงงาน ซึ่งมีทั้งกลุ่มแรงงานที่มีทักษะและไม่มีทักษะ นอกจากนี้การอพยพของผู้หญิงยังเกี่ยวข้องกับเรื่องของครอบครัว (Family-linked migration) ทั้งกลุ่มที่อพยพมาโดยการแต่งงาน ซึ่ง Kofman (2003) เรียกว่า การแต่งงานข้ามชาติ (Transnational Marriage) และเกิดจากการที่อพยพตามคู่สมรสที่เป็นคนชาติเดียวกัน ซึ่งเข้ามาศึกษา ทำงานหรือเป็นเจ้าของกิจการ ประกอบธุรกิจ การอพยพของกลุ่มผู้หญิงไทยที่อพยพด้วยวิธีการแต่งงานกับผู้ชายชาวเยอรมัน เป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์การข้ามพรมแดน (Transnationalism) ที่ทำให้ผู้อพยพมีโอกาสทางด้านต่างๆ ในประเทศอื่น เช่น ทางการศึกษา การประกอบอาชีพ วิธีการดำเนินชีวิต (lifestyle) ในรูปแบบใหม่ อีกประการหนึ่งที่แสดงให้เห็นจากการข้ามพรมแดนคือ ผู้อพยพส่วนหนึ่งมีการช่วยเหลือค้ำจุนครอบครัวของตนเองที่อยู่ในประเทศบ้านเกิด เช่น การส่งเงินกลับบ้าน (remittance) (Migration and Transnationalism: Opportunities and Challenges 2010) ซึ่งในประเด็นนี้แสดงให้เห็นได้ เช่นเดียวกันกับกรณีผู้หญิงไทยในเยอรมันนี้ที่ส่งเงินกลับประเทศไทย

การกลายเป็นชนกลุ่มน้อยในสังคมเยอรมนี ซึ่งมีสภาพแวดล้อมทางสังคม

และวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากสังคมวัฒนธรรมเดิม ทำให้หญิงไทยภรรยาชายเยอรมันต้องพบกับปัญหาต่างๆ ในการดำเนินชีวิตและจะต้องมีการปรับตัว พร้อมทั้งเรียนรู้ที่จะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมใหม่ ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่ผู้วิจัยค้นพบเกี่ยวกับภูมิหลังของหญิงไทยที่มีความสัมพันธ์กับชายเยอรมัน ในประเด็นที่ฐานะค่อนข้างยากจนและต้องการความช่วยเหลือ ทางการเงินจากคู่ของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Erik Cohen (1986) *Lovelorn Farangs : The Correspondence between Foreign Men and Thai Girls* ที่แสดงให้เห็นจุดเริ่มต้นและมูลเหตุที่เชื่อมโยงกับการนำไปสู่การอพยพของผู้หญิงไทยเพื่อไปอยู่ในต่างแดนโดยผ่านกระบวนการแต่งงาน Cohen เก็บข้อมูลจากเอกสารซึ่งเป็นจดหมายที่เขียนโต้ตอบกันระหว่างผู้หญิงไทยและชายชาวต่างชาติ ข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากจดหมายแสดงให้เห็นถึงความคาดหวังที่ต่างฝ่ายต่างมีต่อกันในความสัมพันธ์ในเชิงชู้สาว โดยทั่วไปแล้วผู้หญิงไทยเหล่านี้มีภูมิหลังที่มีฐานะค่อนข้างยากจนและการศึกษาน้อย ความคาดหวังที่มีต่อชายชาวต่างชาติที่มีความสัมพันธ์ด้วย คือ ความต้องการการช่วยเหลือสนับสนุนทางการเงิน ในขณะที่ชายชาวต่างชาติต้องการความซื่อสัตย์ ความรัก และส่วนหนึ่งมีความคาดหวังที่จะแต่งงานกับผู้หญิงไทย เมื่อแต่งงานแล้วผู้หญิงไทยถูกคาดหวังจากสามีชาวเยอรมันในเรื่องบทบาทของความเป็นแม่ และภรรยาตามแบบอย่างของหญิงไทยที่เป็นค่านิยมพื้นฐานทางเพศภาวะ (Gender) ตามแบบอย่างวัฒนธรรมไทย ซึ่งอาจจะไม่มีในผู้หญิงเยอรมันสมัยใหม่ ซึ่งมุมมองเช่นเดียวกันในพบในงานวิจัยของ Kathryn Robinson(1996) เกี่ยวกับ *Of Mail-Order Brides and Boys Own Tales: Representations of Asian-Australian Marriages* โดย Robinson (1996) กล่าวถึงการเพิ่มขึ้นของชาวเอเชียในออสเตรเลีย ซึ่งทำให้เกิดการพูดถึงในประเด็นเกี่ยวกับเอกลักษณ์ความเป็น ออสเตรเลีย (Australian Identity) ประเด็นสำคัญ Robinson ได้กล่าวถึง การแต่งงานและความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิงในออสเตรเลียเกี่ยวข้องกับผู้หญิงเอเชีย ผู้หญิงเอเชียได้กลายเป็นที่พึงปรารถนาของชายออสเตรเลียในยุคนี้ เมื่อพวกเขาารู้สึกว่าค่านิยมทางประเพณีเกี่ยวกับความเหนือกว่าของผู้ชาย (Male Pre-Eminence) ในครอบครัวเป็นสิ่งที่ได้ถูกทำลายลง การส่งเจ้าสาวทางจดหมายเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นความคิดของ คนออสเตรเลียต่อเอเชีย Robinson ยกตัวอย่างของผู้หญิงฟิลิปปินส์ที่แต่งงานกับชาวออสเตรเลีย ในปัจจุบันการแต่งงานในออสเตรเลียได้ถูกให้คำจำกัดความใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงบทบาททางสังคม

(Social Role) ของผู้หญิงและอิทธิพลของแนวคิดแบบสตรีนิยม (Feminist) การหย่าร้างเป็นสิ่งที่ไม่ผิด ผู้หญิงมีความเท่าเทียมกับผู้ชายในตลาดแรงงาน และการล่มสลายของแนวคิดพื้นฐานแบบ ปิตุลาธิปไตย (Patriarchal Institution) คือผู้ชายเป็นใหญ่ ผู้หญิงเอเชียในอีกด้านหนึ่งถูกมองว่าเป็นตัวแบบที่ตั้งอยู่บนค่านิยมทางประเพณีเกี่ยวกับครอบครัว การแต่งงานระหว่างชายออสเตรเลียและผู้หญิงฟิลิปปินส์แสดงให้เห็นความคาดหวังที่ผู้ชายมีต่อผู้หญิง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในประเด็นความสัมพันธ์ทางครอบครัว ความคิดที่ผู้ชายเป็นใหญ่ (Patriarchal Institution) ยังเป็นสิ่งที่ชายออสเตรเลียต้องการจะสร้างขึ้นอีก สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ระหว่างหญิงชายที่ชายต้องการมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิง การแต่งงานกับผู้หญิงฟิลิปปินส์แสดงถึงความคาดหวังของชายออสเตรเลียที่ยังต้องการ จะได้รับสิ่งเหล่านี้ จากงานของ Cohen (1986) และ Robinson (1996) ได้แสดงให้เห็นถึง มูลเหตุที่จะนำไปสู่การแต่งงานและการอพยพของ ผู้หญิงกับชายต่างชาติ โดยเฉพาะชายต่างชาติที่มาจากประเทศที่พัฒนาแล้ว

ส่วนวิจัยที่แสดงให้เห็นภาพการปรับตัวของผู้หญิงอพยพ (Female Migration) ซึ่งพื้นฐานภูมิหลังก่อนอพยพมีลักษณะเดียวกันกับกลุ่มหญิงไทยอพยพ โดยส่วนใหญ่ คือ งานวิจัยของของ Barbara Franz (2003) **Bosnian Refugee Women in (Re) Settlement: Gender Relations and Social Mobility** Franz (2003) กล่าวถึงการปรับตัวของผู้หญิงบอสเนียในสังคมใหม่ที่อพยพไปตั้งถิ่นฐานโดยเฉพาะการต้องพยายามปรับตัวเพื่อต่อสู้กับปัญหาในการทำมาหากิน ความยากจนและสภาพทางสังคม อย่างไรก็ตามพวกเธอยังคงยึดมั่นในค่านิยมทางประเพณีเกี่ยวกับครอบครัวตามวัฒนธรรมของตนเอง ในประเด็นนี้ทำให้พวกเธอยังคาดหวังที่จะพึ่งพาสามีหรือครอบครัว แทนที่จะพยายามพึ่งพาตนเองนอกจากนี้ ในแง่ภูมิหลังของสภาพทางเศรษฐกิจของกลุ่มหญิงไทยที่อพยพไปยังประเทศต่างๆ งานวิจัยของมุลินธิผู้หญิง (2540) **การค้าหญิง : ภาวีสสังคมไทย** ซึ่งแสดงให้เห็นการค้าบริการทางเพศของผู้หญิงไทย ซึ่งมีสาเหตุมาจากความยากจน อย่างไรก็ตามงานวิจัยชิ้นนี้ยังได้กล่าวถึงผู้หญิงที่ได้เดินทางไปอาศัยอยู่ต่างประเทศทั้งในเอเชียและยุโรปเพื่อทำงานบริการทางเพศ ซึ่งรวมถึงประเทศเยอรมนีด้วย โดยผู้หญิงไทยได้อาศัยช่องทางการแต่งงานกับชายชาวเยอรมันเป็นช่องทางอพยพและค้าบริการทางเพศ

ส่วนงานของ สำหรับงานวิจัยของ Jean Goossen (1976) **The Migration of French West Indian Women to Metropolitan France**

แสดงให้เห็นการอพยพของผู้หญิงอินเดียมายังประเทศฝรั่งเศส ทั้งนี้ความยากจนเป็นสาเหตุที่สำคัญของการอพยพ เพื่อที่จะหาโอกาสสำหรับชีวิตที่ดีกว่าในประเทศฝรั่งเศส การอพยพของผู้หญิงเหล่านี้มีลักษณะเป็นเครือข่ายในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (the network of mutual help) ภายในกลุ่มผู้หญิงเหล่านี้จะทำงาน เช่น เป็นคนรับใช้ในบ้าน ทำงานตำแหน่งชั่วคราวในโรงพยาบาลและโรงแรม รายได้จากการทำงานส่วนหนึ่งจะถูกส่งไปครอบครัวที่ประเทศอินเดีย เกี่ยวกับการส่งเงินไปให้ครอบครัวในประเทศตนเองนั้นก็ยังมีลักษณะเดียวกับกลุ่มผู้หญิงไทยในเยอรมนี

โดยสรุป การศึกษาการแต่งงานข้ามชาติกับการอพยพของผู้หญิงไทยกับชายเยอรมัน อย่างไรก็ตามการศึกษานี้เป็นเพียงแนวทางหนึ่งในการศึกษาปรากฏการณ์ทางชาติพันธุ์ในอีกแง่มุมหนึ่งซึ่งสามารถที่จะนำไปเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยที่ไปอาศัยอยู่ในประเทศอื่นๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1) เนื่องจากปรากฏการณ์การอพยพของกลุ่มคนไทยไปอาศัยอยู่ในประเทศเยอรมนีมีกลุ่มผู้ชายด้วย ซึ่งผู้วิจัยพบว่า ส่วนหนึ่งเป็นชายไทยที่แต่งงานกับผู้หญิงชาวเยอรมัน ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปจึงน่าจะทำการศึกษาปรากฏการณ์ดังกล่าว เพื่อเป็นการสร้างคำอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์การอพยพของคนในไทยไปประเทศเยอรมนี

2) จากการสำรวจพบว่ามีกลุ่มเกย์ที่อาศัยอยู่ประเทศเยอรมนี ซึ่งเป็นการอพยพที่มีความเกี่ยวข้องกับการแต่งงานหรือเป็นการย้ายไปใช้ชีวิตร่วมกับชายชาวเยอรมัน ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจที่จะทำการศึกษากลุ่มรักร่วมเพศ (Homosexual) ที่เป็นคนไทยอพยพ

เอกสารอ้างอิง

- สถานกงสุลใหญ่ ณ นครแฟรงก์เฟิร์ต. (2551). *ตารางแสดงจำนวนคนไทยแยกตามรัฐ*. ค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2556.จาก <http://www.thaigeneralkonsulat.de/th/main/history.html>
- สถานกงสุลใหญ่ ณ นครแฟรงก์เฟิร์ต. (2551). *ตารางแสดงจำนวนคนไทยในประเทศเยอรมนีระหว่าง ปี พ.ศ. 2545-2551*.

- ค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2556. จาก
<http://www.thaigeneralkonsulat.de/th/main/history.html>
สุมิตร สุวรรณ. (2554). *รัฐกับแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนา*.
ภาควิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน คณะศึกษาศาสตร์และ
พัฒนศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.
ศิริพร สะโครบาเนค และคณะ. (2540). การค้าหญิง : *ทวิถีสังคมไทย*.
กรุงเทพฯ: มูลนิธิผู้หญิง.
Appadurai, Arjun. (2003). "Sovereignty without Territoriality:
Notes for a Postnational Geography". In *The Anthropology
of Place and Space: Locating Culture*. Oxford: Blackwell.
Cardoso, Fernando Henrique. (1979). *Dependency and
Development in Latin America*. Berkeley: University of
California Press.
Cohen, Erik. (1986). Lovelorn Farangs : The Correspondence
between Foreign Men and Thai Girls. *Anthropological
Quarterly*, 59 (3), 115-127.
Kofman, Eleonore. (2013). The Economic and Social Aspects of
Migration. *Women Migrants and Refugees in European
Union*, 21-22 January 2003 Brussels. European Commission
and The OECD.
Franz, Barbara. (2003). Bosnian Refugee Women in (Re)
Settlement: Gender Relations and Social Mobility. *Feminist
Review*, (73), 86-103.
Goossen, Jean. (1976). The Migration of French West Indian
Women to Metropolitan France. *Anthropological Quarterly*,
49 (1), 45-52.
International Dialogue on Migration. (2010). *Migration and
Transnationalism: Opportunities and Challenges*,
9-10 March 2010.
Karen o'Reilly. (2012). *International Migration and Social Theory*.
New York: Palgrave Macmillan.

- Lapanun, Patcharin. (2010). Becoming a Bride: Negotiating Material Desire, Sexuality, and One's Fate. *ANRC Workshop "Human Security and Religious Certainty in Southeast Asia"*, 15-17 January Chiang Mai Thailand.
- Maslow, Abraham. (1954). *Motivation and personality*. New York, NY: Harper.
- Morokvasic, Mirjana. (1991). Settled in Mobility : Engendering Post-Wall Migration in Europe. *Feminist Review*, (77), 7-25.
- Robinson, Kathryn. (1996). Of Mail-Order Brides and Boys Own Tales: Representations of Asian- Australian Marriages. *Feminist Review*, (52), 53-68.